

Temat II:

Partycypacja społeczna i partnerstwo w rewitalizacji

Jarosław Ogrodowski,
Hanna Gill-Piątek
Wojciech Kłosowski

O warsztatach...

- Warsztaty są realizowane przez **Instytut Rozwoju Miast** na zlecenie **Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju**.
- Prowadząca:
Hanna Gill-Piątek
– pracuje w Biurze d.s. Rewitalizacji i Rozwoju Zabudowy Miasta Urzędu Miasta Łodzi, kieruje pracami nad łódzkim projektem pilotażowym finansowanym ze środków POPT przygotowującym Łódź do rewitalizacji.

MINISTERSTWO
INFRASTRUKTURY
I ROZWOJU

O warsztatach...

- Warsztaty są realizowane przez **Instytut Rozwoju Miast** na zlecenie **Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju**.
- Prowadzący:
Jarosław Ogródowski
– ekspert w zakresie partycypacji obywatelskiej, koordynował programy partycypacji i animacji społecznej w łódzkim projekcie pilotażowym finansowanym ze środków POPT przygotowującym Łódź do rewitalizacji.

MINISTERSTWO
INFRASTRUKTURY
I ROZWOJU

Program warsztatów:

- Będziemy pracowali wspólnie przez 2 dni.
- Zrealizujemy osiem tematycznych bloków zajęć po 90 minut (w każdym dniu cztery bloki).
- Pierwszy blok w każdym dniu będzie miał formę **wykładu, wspartego prezentacją** oraz **sesji pytań i dyskusji**.
- Trzy pozostałe bloki każdego dnia to trzy półtoragodzinne **moduły warsztatowe** – ćwiczenia dla pogłębienia i utrwalenia poznanych treści.
- Pod koniec ostatniego bloku w drugim dniu będziecie Państwo poproszeni o wypełnienie ankiety ewaluacyjnej i otrzymanie certyfikaty ukończenia szkolenia.

Program warsztatów:

■ PIERWSZY DZIEŃ

- 9.30 – 10.00 *rejestracja uczestników*
- 10.00 – 11.30 **Blok 1 (90 min): Wykład wprowadzający, cz. 1,**
- 11.30 – 11.45 *przerwa na kawę*
- 11.45 – 13.15 **Blok 2 (90 min): Zajęcia warsztatowe – moduł 1**
- 13.15 – 13.45 *lunch*
- 13.45 – 15.15 **Blok 3 (90 min): Zajęcia warsztatowe – moduł 2**
- 15.15 – 15.30 *przerwa na kawę*
- 15.30 – 17.00 **Blok 4 (90 min): Zajęcia warsztatowe – moduł 3**
- 17.00 – 19.30: *przerwa*
- 19.30 – 20.00 *kolacja*

Program warsztatów:

■ DRUGI DZIEŃ

- 8.00 – 9.00 *śniadanie*
- 9.00 – 10.30 **Blok 5 (90 min): Wykład wprowadzający, cz. 2.**
- 10.30 – 10.45 *przerwa na kawę*
- 10.45 – 12.15 **Blok 5 (90 min): Zajęcia warsztatowe – moduł 4**
- 12.15 – 12.45 *lunch*
- 12.45 – 14.15 **Blok 7 (90 min): Zajęcia warsztatowe – moduł 5**
- 14.15 – 14.30 *przerwa na kawę*
- 14.30 – 16.00 **Blok 8 (90 min): Zajęcia warsztatowe – moduł 6**
- 16.00 **ZAKOŃCZENIE SZKOLENIA**

WAŻNE USTALENIA:

- **To szkolenie nie jest w żadnej części poświęcone wypełnianiu wniosku konkursowego.** Pracę nad wnioskiem wykonacie Państwo sami na podstawie zdobytych doświadczeń.
- Natomiast w ramach tego szkolenia przedstawiamy Państwu usystematyzowaną informację o **partycypacji społecznej i partnerstwach** w procesie rewitalizacji:
- Pierwszy dzień szkolenia będzie poświęcony tematyce partycypacji społecznej: jej kluczowemu znaczeniu w procesie rewitalizacji
- Drugi dzień będzie poświęcony tematyce partnerstw pomiędzy interesariuszami procesu rewitalizacji: modelom ich zawierania i korzyściom płynącym z nich.

Dzień I: **PARTYCYPACJA SPOŁECZNA** w rewitalizacji

Jak zadbać o uczestnictwo
mieszkańców w procesie
rewitalizacji miasta?

Podstawy wiedzy o partycypacji społecznej

- Słowo „partycypacja” (od łac. *participatio* – uczestnictwo) oznacza „branie udziału”, uczestniczenie w czymś.
 - W literaturze fachowej można spotkać pogląd że „partycypacja społeczna to udział jednostek w życiu społecznym: aktywność w grupach i organizacjach społecznych, pełnienie roli wolontariusza itp.”.
- Jednak w tej prezentacji mówimy o *partycypacji społecznej* w takim znaczeniu, w jakim pojawia się ono w ustawie o rewitalizacji a więc w znaczeniu **partycypacji obywatelskiej**.
- Z kontekstu ustawy wynika jednoznacznie, że w Rozdziale 2 ustawy „Partycypacja społeczna” nie chodzi o szeroko rozumianą „aktywność społeczną”, ale o konkretną aktywność obywatelską we współkształtowaniu procesu rewitalizacji.

Podstawy wiedzy o partycypacji społecznej

Proponowana DEFINICJA:

Partycypacja społeczna to udział jednostek, grup i całości społeczności lokalnych w podejmowaniu decyzji publicznych w sprawach ich dotyczących.

Podstawy wiedzy o partycypacji społecznej

- Doświadczenia wielu krajów pokazują, że warunkiem dobrego rządzenia jest udział obywateli w podejmowaniu publicznych decyzji, świadome i aktywne uczestnictwo mieszkańców we współdecydowaniu o sprawach ich gminy czy dzielnicy.
- Efektywna i skuteczna partycypacja wymaga jednak uruchomienia szczególnego procesu, w którym społeczność lokalna jest nie tylko adresatem, lecz także współtwórcą wypracowywanych rozwiązań.
- Współdecydowanie sprawdza się bowiem jedynie w społeczności, która rozumie sens działania na rzecz dobra wspólnego i chce brać w nim udział. Chodzi więc także o rozwijanie kompetencji obywatelskich wśród mieszkańców, bez czego partycypacja może być pozorna, fasadowa.

Podstawy wiedzy o partycypacji społecznej

- Drabina partycypacji:

Podstawy wiedzy o partycypacji społecznej

Brak kontaktu

- Brak kontaktu władzy z mieszkańcami jest dziś nie tylko formą sprawowania władzy skrajnie złą, ale też – niezgodną z prawem. Wiele przepisów prawa nakłada na władze **OBOWIĄZEK** utrzymywania kontaktu z mieszkańcami co najmniej na poziomie udostępniania im informacji publicznej.

Informowanie

- **Informowanie** to najprostsza forma uczestnictwa, angażująca obywateli w najmniejszym stopniu. Działania władz sprowadzają się do poinformowania obywateli o decyzjach ich dotyczących. Nie ma tutaj miejsca na jakikolwiek aktywny wpływ ludzi na kształt podejmowanych przez władzę działań, sprowadza ich jedynie do roli biernych odbiorców.

Konsultacje

- **Konsultowanie** jest kolejnym „stopniem” na drabinie partycypacyjnej ze względu na zwiększony udział obywateli w prowadzonych działaniach. Poza poinformowaniem, władza daje obywatelom możliwość wypowiedzenia się na temat planowanych działań. Osoby uczestniczące w konsultacjach występują niejako w roli „doradców”, których pyta się o zdanie i opinie w konkretnej sprawie. Głosy obywateli są więc rozważane, choć nie ma gwarancji, że zostaną wzięte pod uwagę. Obecnie, ze względu między innymi na regulacje prawne, jest to jedna z najpopularniejszych form partycypacji obywatelskiej w Polsce.

Partycypacja

- **Współdecydowanie** jest najwyższym stopniem partycypacji obywatelskiej ze względu na pełne partnerstwo pomiędzy władzą a obywatelami polegające na przekazaniu obywatelom części kompetencji (ale i tym samym odpowiedzialności) dotyczących podejmowanych działań i decyzji. Poniekąd to wprowadzenie przez władzę w życie prostego (choć bardzo trudnego w rzeczywistości) założenia, że „ludzie wiedzą lepiej, czego im potrzeba”. Tym samym obywatele mają realny wpływ na planowane, dotyczące ich (bezpośrednio lub pośrednio) działania.

Partycypacja to nie tylko konsultacje społeczne

- Istnieje wiele różnych form, które mogą angażować mieszkańców w proces podejmowania decyzji. To m.in.
 - Spacery badawcze
 - Mobilne punkty konsultacyjne
 - Stały punkt konsultacyjno-informacyjny
 - Wizyty w podwórkach lub mikro-festyny sąsiedzkie
 - Wywiady (badania jakościowe)
 - Sondy, ankiety (badania ilościowe)
 - Pula środków, o której decydują sami mieszkańcy (jak budżet partycypacyjny)
 - Możliwość zgłoszenia własnych zadań przy wkładzie koncepcyjnym lub niematerialnym (inicjatywa lokalna)
 - Debaty

Informacja w partycypacji

- Podjęcie decyzji musi poprzedzać informacja na temat planowanych działań
- Jak informujemy?
 - **Rzetelnie** (plusy i minusy proponowanych rozwiązań)
 - **Powszechnie** (media dostosowane do odbiorców, najlepiej różnorodne: plakaty na klatkach, internet, radio, bezpłatna gazeta, „poczta pantoflowa”)
 - **W odpowiednim czasie** (informacja musi być podana odpowiednio wcześniej)
 - W formie dostosowanej **do kompetencji odbiorców** (prosty język, jasnopis.pl)

MODELOWA REWITALIZACJA MIAST: partycypacja społeczna i partnerstwo w rewitalizacji

Partycypacja w ustawie o rewitalizacji: art. 5, 6 i 7

Należy zwrócić uwagę, że partycypacji społecznej jest poświęcony odrębny rozdział ustawy, umieszczony zaraz po przepisach ogólnych.

W czym i jak partycypują interesariusze?

- **Art. 5. 1.** Partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych oraz w pracach Komitetu Rewitalizacji, o którym mowa w art. 7.

KOMENTARZ: Partycypacja dotyczy wszystkich etapów procesu rewitalizacji: przygotowania GPR, realizowania go i ewaluowania. Szczególnymi formami partycypacji są: udział interesariuszy w konsultacjach i Komitecie Rewitalizacji.

Interesariusze w rewitalizacji

- **Art.2.2. Interesariuszami rewitalizacji, zwanymi dalej „interesariuszami”, są w szczególności:**
 1. mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczysti nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
 2. mieszkańcy gminy inni niż wymienieni w pkt 1;
 3. podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
 4. podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
 5. jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
 6. organy władzy publicznej;
 7. podmioty, inne niż wymienione w pkt 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Partycypacja w ustawie o rewitalizacji: art. 5, 6 i 7

Ust. 2. Przygotowanie, prowadzenie i ocena rewitalizacji, o których mowa w ust. 1, polegają w szczególności na:

- 1) poznaniu **potrzeb i oczekiwań** interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami;
- 2) prowadzeniu, skierowanych do interesariuszy, działań **edukacyjnych i informacyjnych** o procesie rewitalizacji, w tym o istocie, celach, zasadach prowadzenia rewitalizacji, wynikających z ustawy, oraz o przebiegu tego procesu;
- 3) inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu **dialogu** między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji;
- 4) zapewnieniu **udziału** interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji, w szczególności gminnego programu rewitalizacji;
- 5) **wspieraniu inicjatyw** zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy w przygotowaniu i realizacji gminnego programu rewitalizacji;
- 6) zapewnieniu **w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny** rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy.

Partycypacja w ustawie o rewitalizacji: art. 5, 6 i 7

KOMENTARZ: W art. 6 ust. 2 w sześciu punktach wymieniono formy partycypacji występujące w szczególności. Oznacza to, że katalog ten można poszerzyć o inne formy.

- Szczególnie ważne są formy wymienione w p. 3. i 4.:
 - Punkt 3 mówi o rozwijaniu szerokiego **dialogu** wokół rewitalizacji, a więc nie ograniczaniu się jedynie do poddawania pod konsultacje gotowych rozwiązań, ale także otwarciu na rozwiązania zaproponowane przez mieszkańców.
 - Punkt 4 mówi wprost o zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowaniu gminnego programu rewitalizacji. W sformułowaniu tego punktu jest wyraźna sugestia zapewnienia mieszkańcom i innym interesariuszom **wpływu** na opracowywany dokument, a nie tylko możliwości wyrażenia opinii o nim w konsultacjach.

Partycypacja w ustawie o rewitalizacji: art. 5, 6 i 7

Ust. 3. W toku przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji dąży się, aby działania, o których mowa w ust. 2, skutkowały wypowiedzeniem się przez **wszystkich** interesariuszy, o których mowa w art. 2 ust. 2 pkt 1, oraz wszystkich interesariuszy prowadzących na obszarze rewitalizacji działalność, o której mowa w art. 2 ust. 2 pkt 3 i 4.

KOMENTARZ: Przepis ten należy odczytywać jako wymóg zadbania o **szerokie uczestnictwo w dialogu**. Nie wystarczy samo „zapewnienie możliwości zabrania głosu” (dostępu do dialogu); władza gminna musi dążyć do faktycznego uczestnictwa mieszkańców w dialogu. Samo zapewnienie dostępu nie spełnia wymogów dobrego procesu partycypacyjnego.

Partycypacja w ustawie o rewitalizacji: art. 5, 6 i 7

- **Art. 6. 1.** Konsultacje społeczne prowadzi wójt, burmistrz albo prezydent miasta.
- **2.** O rozpoczęciu konsultacji społecznych oraz formach, w jakich będą prowadzone, powiadamia się nie później niż w terminie 7 dni przed dniem ich przeprowadzenia, w sposób zapewniający udział w nich możliwie szerokiego grona interesariuszy, co najmniej poprzez obwieszczenie, ogłoszenie w sposób zwyczajowo przyjęty w danej gminie oraz ogłoszenie na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej.
- **KOMENTARZ:** Przepis definiuje **minimalny zakres konsultacji**. Ważne jest ogłoszenie ich na tydzień przed rozpoczęciem.

Partycypacja w ustawie o rewitalizacji: art. 5, 6 i 7

- 3. Formami konsultacji społecznych są:
 - 1) zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej, w tym za pomocą środków komunikacji elektronicznej, w szczególności poczty elektronicznej lub formularzy zamieszczonych na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej;
 - 2) spotkania, debaty, warsztaty, spacer studyjny, ankiety, wywiady, wykorzystanie grup przedstawicielskich lub zbieranie uwag ustnych.
- 4. Konsultacje społeczne prowadzi się z wykorzystaniem formy, o której mowa w ust. 3 pkt 1, oraz co najmniej dwóch form, o których mowa w ust. 3 pkt 2.
- **KOMENTARZ: Przepis definiuje formy konsultacji.**
Obowiązkowe jest zbieranie uwag (ust 3 p 1) oraz co najmniej dwie z ośmiu form wymienionych w ust 3 p 2.

Partycypacja w ustawie o rewitalizacji: art. 5, 6 i 7

- **5.** Termin wyznaczony na składanie uwag nie może być krótszy niż 30 dni, licząc od dnia powiadomienia, o którym mowa w ust. 2.
- **6.** Konsultacje społeczne prowadzi się w sposób ułatwiający zrozumienie prezentowanych treści i odniesienie się do nich, a w przypadku gdy jest to uzasadnione specyfiką konsultowanych treści, z użyciem wizualizacji oraz sporządzonych w języku niespecjalistycznym skrótów i zestawień informacji zawartych w dokumentach poddawanych konsultacjom.

KOMENTARZ: Konsultacje nie mogą być krótsze, niż 30 dni i powinny być prowadzone w niewykluczającej formie: językiem niespecjalistycznym, z wykorzystaniem streszczeń i wizualizacji.

Partycypacja w ustawie o rewitalizacji: art. 5, 6 i 7

- 7. Niezwłocznie po zakończeniu każdej z form konsultacji społecznych opracowuje się informację podsumowującą jej przebieg, zawierającą dane o miejscu i czasie jej przeprowadzenia i omówienie jej przebiegu, a w przypadku formy, o której mowa w ust. 3 pkt 1 – również **wszystkie uwagi wraz z odniesieniem się do nich**.

KOMENTARZ: ostatnie zdanie tego przepisu sprawia, że procedura konsultacji staje się dużo bardziej czasochłonna; opracowanie i pisemne odniesienie się do wszystkich uwag złożonych przez interesariuszy podczas miesiąca konsultacji **może zająć tygodnie. Taki czas należy przewidzieć w planowanym kalendarium przygotowywania rewitalizacji** po każdych konsultacjach społecznych (a więc – co najmniej 3 razy).

Partycypacja w ustawie o rewitalizacji: art. 5, 6 i 7

- 8. Projekty dokumentów poddawanych konsultacjom społecznym, a także projekty dokumentów uwzględniające zmiany wprowadzone w wyniku konsultacji społecznych oraz informacje, o których mowa w ust. 7, ogłasza się na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej oraz, na żądanie osób zainteresowanych, udostępnia się w siedzibie urzędu gminy.

KOMENTARZ: intencją ustawodawcy jest, aby gmina udostępniła konsultowane dokumenty w formie przed i po konsultacjach, aby mieszkańcy mogli śledzić swój wpływ na kształt tych dokumentów.

- 9. Zamieszczenie na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej informacji, o których mowa w ust. 7, dotyczących wszystkich przeprowadzonych form konsultacji społecznych kończy te konsultacje.

Partycypacja w ustawie o rewitalizacji: art. 5, 6 i 7

- 10. Po wyznaczeniu obszaru rewitalizacji konsultacje społeczne w formach, o których mowa w ust. 3 pkt 2, **prowadzi się na tym obszarze** lub, jeżeli nie jest to możliwe, w jego najbliższym sąsiedztwie.

KOMENTARZ: z przepisu wynika pośrednio, że z kolei przed wyznaczeniem obszaru rewitalizacji konsultacje prowadzi się na terenie całej gminy.

W uzasadnionych przypadkach warto rozważyć rozszerzenie na całą gminę także niektórych części konsultacji po wyznaczeniu obszaru rewitalizacji.

PRZYKŁAD: *na kształt przestrzeni publicznych w centrum miasta powinni mieć wpływ nie tylko interesariusze z bezpośredniego sąsiedztwa, ale także mieszkańcy całego miasta.*

Partycypacja w ustawie o rewitalizacji: art. 5, 6 i 7

- **Art. 7. 1.** Komitet Rewitalizacji stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą wójta, burmistrza albo prezydenta miasta. Dopuszcza się powołanie osobnych Komitetów Rewitalizacji dla wyznaczonych podobszarów rewitalizacji.
- 2. Zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji ustala się uwzględniając funkcję Komitetu, o której mowa w ust. 1, oraz zapewniając wyłanianie przez interesariuszy ich przedstawicieli.
- 3. Zasady, o których mowa w ust. 2, określa, w drodze uchwały, rada gminy przed uchwaleniem gminnego programu rewitalizacji albo w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące, licząc od dnia jego uchwalenia. Podjęcie uchwały jest poprzedzone konsultacjami społecznymi. Uchwała nie stanowi aktu prawa miejscowego.
- 4. Wójt, burmistrz albo prezydent miasta niezwłocznie po podjęciu przez radę gminy uchwały, o której mowa w ust. 3, powołuje, w drodze zarządzenia, Komitet Rewitalizacji.

Partycypacja w ustawie o rewitalizacji: art. 5, 6 i 7

- 5. W przypadku gdy Komitet Rewitalizacji został powołany przed uchwaleniem gminnego programu rewitalizacji, w programie tym określa się niezbędne zmiany w uchwale, o której mowa w ust. 3, w tym dotyczące powołania Komitetu Rewitalizacji dla podobszaru rewitalizacji objętego tym programem.
- 6. Zmiana uchwały, o której mowa w ust. 3, w sposób zgodny z gminnym programem rewitalizacji, następuje niezwłocznie po uchwaleniu tego programu. Po zmianie uchwały wójt, burmistrz albo prezydent miasta zmienia zarządzenie powołujące Komitet Rewitalizacji.
- 7. Obsługę organizacyjną Komitetu Rewitalizacji zapewnia wójt, burmistrz albo prezydent miasta.
- 8. W przypadku gdy Komitet Rewitalizacji zajmuje stanowisko w drodze głosowania, przedstawiciele gminy, gminnych jednostek organizacyjnych, w tym gminnych osób prawnych, nie biorą udziału w głosowaniu, jeżeli dotyczy ono projektów dokumentów, których opracowanie jest zadaniem wójta, burmistrza albo prezydenta miasta.

Partycypacja w ustawie o rewitalizacji: art. 5, 6 i 7

KOMENTARZ: **Komitet Rewitalizacji** jest swoistym forum, na którym zróżnicowani interesariusze mogą dyskutować swoje stanowiska w sprawach rewitalizacji i formułować z kolei wspólne stanowisko wobec władz gminy.

- Komitet może być powołany przed lub po uchwaleniu GPR (nie później, niż 3 miesiące od jego uchwalenia).
- W obu przypadkach komitet jest powoływany zarządzeniem prezydenta, ale – na podstawie wcześniejszej uchwały rady gminy o zasadach jego powoływania i działania.
- Projekt tej uchwały podlega z kolei obowiązkowym konsultacjom (ust. 3). Tak więc cała procedura jest dość czasochłonna i należy to uwzględnić w kalendarium prac.

Dzień 2: PARTNERSTWO w procesie rewitalizacji

Jak budować partnerstwa
na rzecz realizacji przedsięwzięć
rewitalizacyjnych?

„Czasy, kiedy to rozwiązywaniem każdego z problemów społecznych i gospodarczych zajmowała się jedna, wyspecjalizowana instytucja, a specjaliści z różnych dziedzin nieraz nie wiedzieli nawzajem o swoim istnieniu, należą bezpowrotnie do przeszłości. W epoce społeczeństwa informacyjnego [...] jedynym sposobem na sprawne działanie [...] jest podejście całościowe i wieloaspektowe. Aby jednak problemy ujmować całościowo, niezbędna jest współpraca między osobami i organizacjami o różnorodnych zakresach działań.”

Przez współpracę do sukcesu
A. Sobolewski (red.)

PARTNERSTWA w rewitalizacji - modele

- Przedsięwzięcia rewitalizacyjne w większości będą realizowane w różnorodnych partnerstwach, gdzie jednym z partnerów będzie gmina.
- Sens partnerstw jest nie tylko społeczno-gospodarczo-aktywizacyjny ale także ekonomiczny: zaangażowanie środków partnerów (lub ich wkładu w inne formie) ma szansę bardzo znacznie podnieść potencjał procesu rewitalizacji
 - Według różnych źródeł w miastach niemieckich na jedno Euro publicznych wydatków na rewitalizację, udało się zmobilizować od 2,5 do 8,0 Euro środków prywatnych (efekt dźwigni).
- W prezentacji przedstawimy jedynie przykłady możliwych partnerstw. Będą one dokładniej prezentowane w kolejnych szkoleniach. Obszerny zestaw modeli partnerstw jest dostępny w Centrum Wiedzy o Rewitalizacji:

<http://centrumwiedzy.org/badania-analizy-inwentaryzacje-2/modele-procesu-rewitalizacji-2/>

Partnerstwa w rewitalizacji – interesariusze:

co zapisano w ustawie?

(ART. 2, ust.2) Interesariuszami rewitalizacji, zwanymi dalej „interesariuszami”, są w szczególności:

- 1) mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy rzeczy nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
- 2) mieszkańcy gminy inni niż wymienieni w pkt 1;

KOMENTARZ: **Mieszkańcy** są wprawdzie wymienieni obok innych podmiotów związanych z funkcją mieszkalną obszaru rewitalizacji, ale w odróżnieniu od innych podmiotów mieszkańcy są specyficzną grupą interesariuszy, która będzie partnerem we wszystkich aspektach rewitalizacji, nie tylko w aspekcie mieszkalnictwa.

Partnerstwa w rewitalizacji – interesariusze:

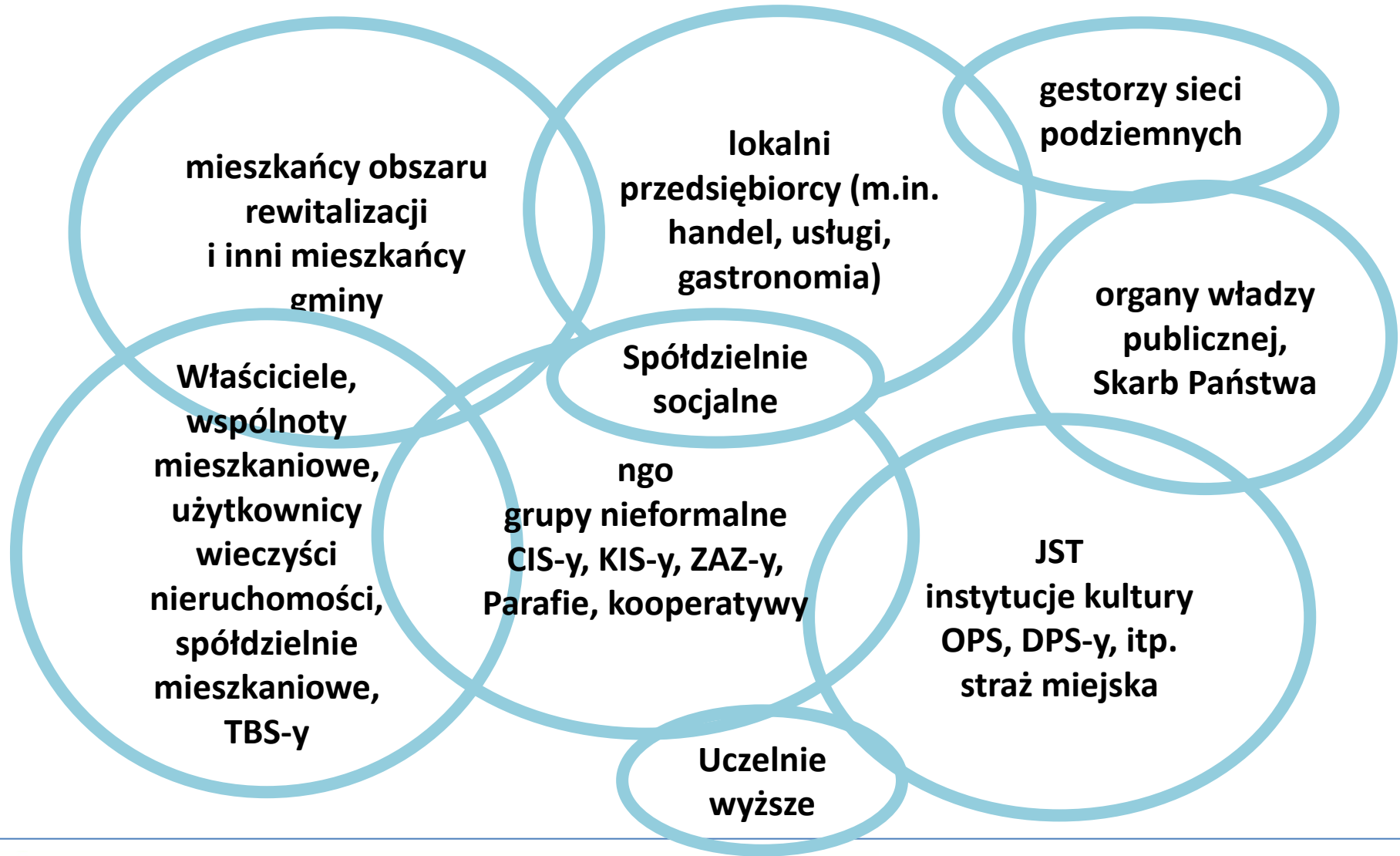
co zapisano w ustawie?

(ART. 2, ust.2 c.d.: Interesariusze rewitalizacji):

- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- 4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- 5) jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
- 6) organy władzy publicznej;
- 7) podmioty, inne niż wymienione w pkt 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

KOMENTARZ: Podmioty „prowadzące lub zamierzające prowadzić” działalność gospodarczą lub społeczną, to *de facto* – oprócz podmiotów aktywnych na obszarze rewitalizacji – wszystkie zainteresowane podmioty danego rodzaju: przedsiębiorcy i grupy obywateli.

Partnerstwa w rewitalizacji – interesariusze w praktyce

Partnerstwa w rewitalizacji – interesariusze

Działania po stronie gminy:

- Identyfikacja kluczowych partnerów
- Przygotowanie propozycji i informacji, zabezpieczenie środków, szkolenia pracowników i koordynatorów
- Pozyskanie partnerów
 - Spotkania z grupami partnerów
 - Inicjacja partnerstw bez udziału gminy (np. przedsiębiorcy – właściciele)
 - Wprowadzające działania miękkie (np. zagospodarowanie podwórek we współpracy ze wspólnotami)
 - Formalizacja partnerstw
 - Wprowadzenie do GPR

Mieszkańcy – przykład tworzenia podstaw partnerstwa:

Łódzki Program Animacyjny

- W odróżnieniu od innych interesariuszy, którzy już na wstępie mają określoną formę organizacyjną i uświadomione własne interesy lub cele, **mieszkańcy – aby przystąpić do partnerstwa – muszą się dopiero zorganizować, poczuć się wspólnotą oraz mieć możliwość wspólnego przemyślenia i wyartykułowania swoich interesów.**
- Tymczasem na obszarach zrewitalizowanych mamy często do czynienia z niskim poziomem inicjatywy i wiary we własne możliwości sprawcze oraz – biernością społeczną i wysokim poziomem nieufności wobec „obcych”.
- **Aby zbudować podstawy pierwszych partnerstw, potrzebny jest PROGRAM ANIMACJI SPOŁECZNEJ.**

Mieszkańcy – przykład tworzenia podstaw partnerstwa: **Łódzki Program Animacyjny**

Łódzki program animacyjny polegał na:

- zidentyfikowaniu lokalnych zasobów aktywności ludzkiej – różnych podmiotów prowadzących lub chcących prowadzić działania na obszarze Strefy Wielkomiejskiej Łodzi, jak organizacje pozarządowe, animatorzy, artyści, instytucje kultury, podmioty ekonomii społecznej, grupy nieformalne czy aktywne pojedyncze osoby,
- zorganizowaniu sieci współpracy tych podmiotów;
- wsparciu ich działań poprzez rozbudowany program niewielkich, bardzo prostych mikro-grantów (*regranting*);
- Stworzeniu wraz z nimi spójnego, wieloletniego programu animacji społecznej dla obszaru rewitalizacji.

Mieszkańcy – przykład tworzenia podstaw partnerstwa: Łódzki Program Animacyjny

Ćwiczenie warsztatowe:

Zadanie 1

- Celem zadania jest stworzenie możliwie najpełniejszego katalogu partnerów (nie tylko wymienionych w ustawie interesariuszy), którzy w Państwa gminie wezmą udział w procesie rewitalizacji.

Podstawowe krajowe regulacje prawne związane z budowaniem partnerstw

- Konstytucja RP (Dz. U. Nr 78, poz. 483)
- Ustawa o samorządzie województwa z dnia 5 czerwca 1998 r.
- Ustawa o samorządzie gminnym z 8 marca 1990 r.
- Ustawa o samorządzie powiatowym z dnia 5 czerwca 1998 r.
- Ustawa o finansach publicznych z dnia 26 listopada 1998 r.
- Ustawa o pomocy społecznej z dnia 2 marca 2004 r.
- Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z 24 kwietnia 2003 r.

Podstawowe unijne regulacje prawne związane z budowaniem partnerstw

- Rozporządzenia Rady (WE) z dnia 11 lipca 2006 r. nr 1083/2006, ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999.

Czym jest partnerstwo?

- Brak spójnej, w pełni opracowanej i jedynej obowiązującej definicji.
- Definicja stworzona na potrzeby Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej:

(PARTNERSTWO to) platforma współpracy pomiędzy różnorodnymi partnerami, którzy wspólnie w sposób systematyczny, trwały i z wykorzystaniem innowacyjnych metod oraz środków planują, projektują, wdrażają i realizują określone działania i inicjatywy, których celem jest rozwój lokalnego środowiska społeczno-gospodarczego i budowa tożsamości lokalnej wśród członków danej społeczności

(Przez współpracę do sukcesu, red. A. Sobolewski)

Czym jest partnerstwo?

Partnerstwo to **strategiczne przymierze**:

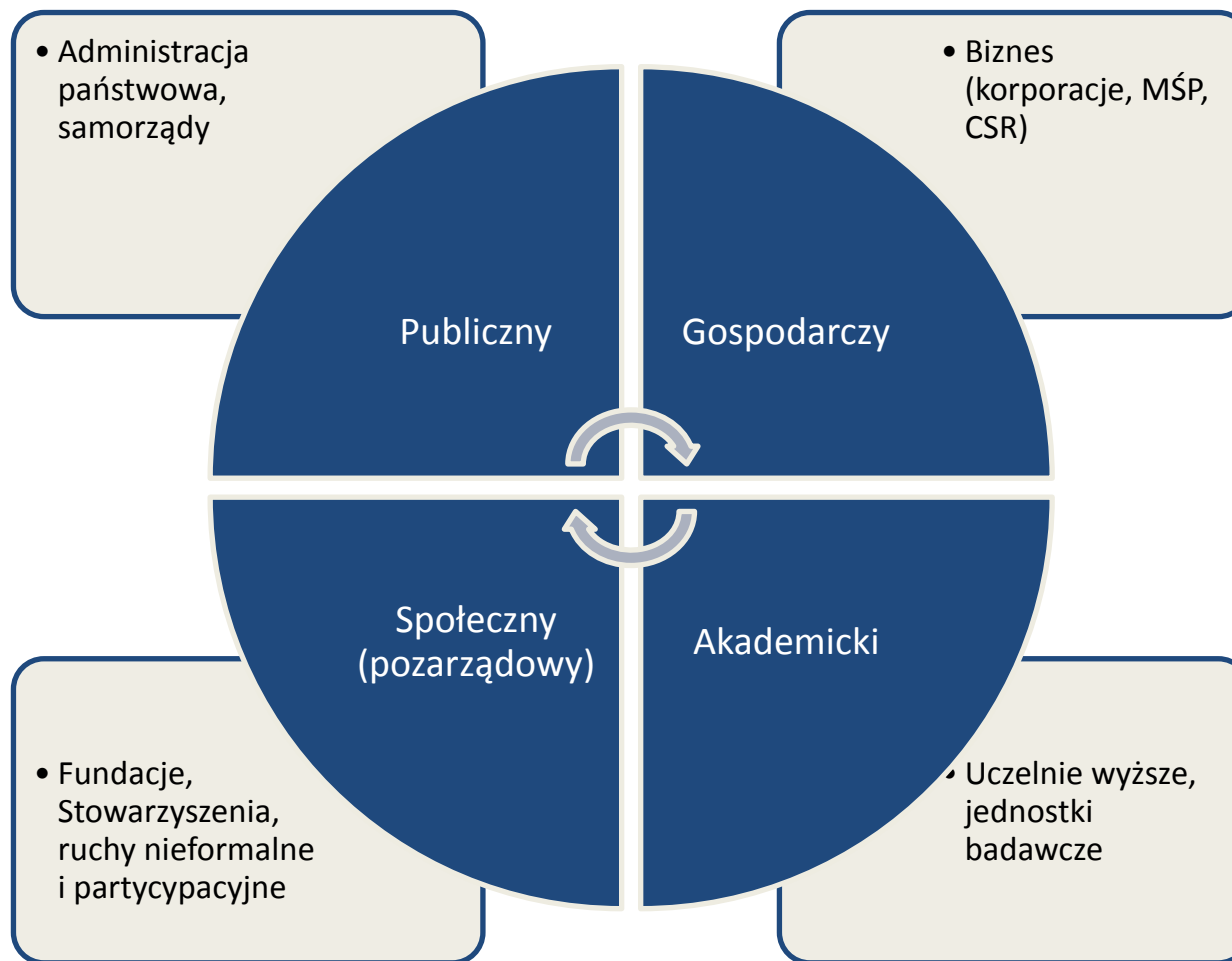
- zawarte w celu współpracy;
- partnerzy wspólnie ponoszą ryzyko i koszty, dzielą się zyskami;
- daje nowe i lepsze możliwości rozwoju – poprzez połączenie cech i możliwości charakteryzujących poszczególne sektory oraz poszukiwanie sposobów wykorzystania ich dla wspólnych korzyści.

Ćwiczenie warsztatowe:

Zadanie 2

- Z katalogu stworzonego w ramach Zadania 1 należy wybrać jedną z grup interesariuszy (oprócz mieszkańców) i stworzyć szkicowy harmonogram budowania partnerstwa gminy z tą grupą.

Sektory

Dobra Praktyka – Laboratorium Pana Cogito

Struktura Laboratorium Pana Cogito

- Firma społeczna Catering Cogito
- Ośrodek recepcyjno-szkoleniowy Zielony Dół
- Firma społeczna Wypożyczalnia rowerów Cogito
- 2 mieszkania chronione (12 miejsc)
- Warsztaty Terapii Zajęciowej
- Terapia indywidualna, grupowa i dla rodzin

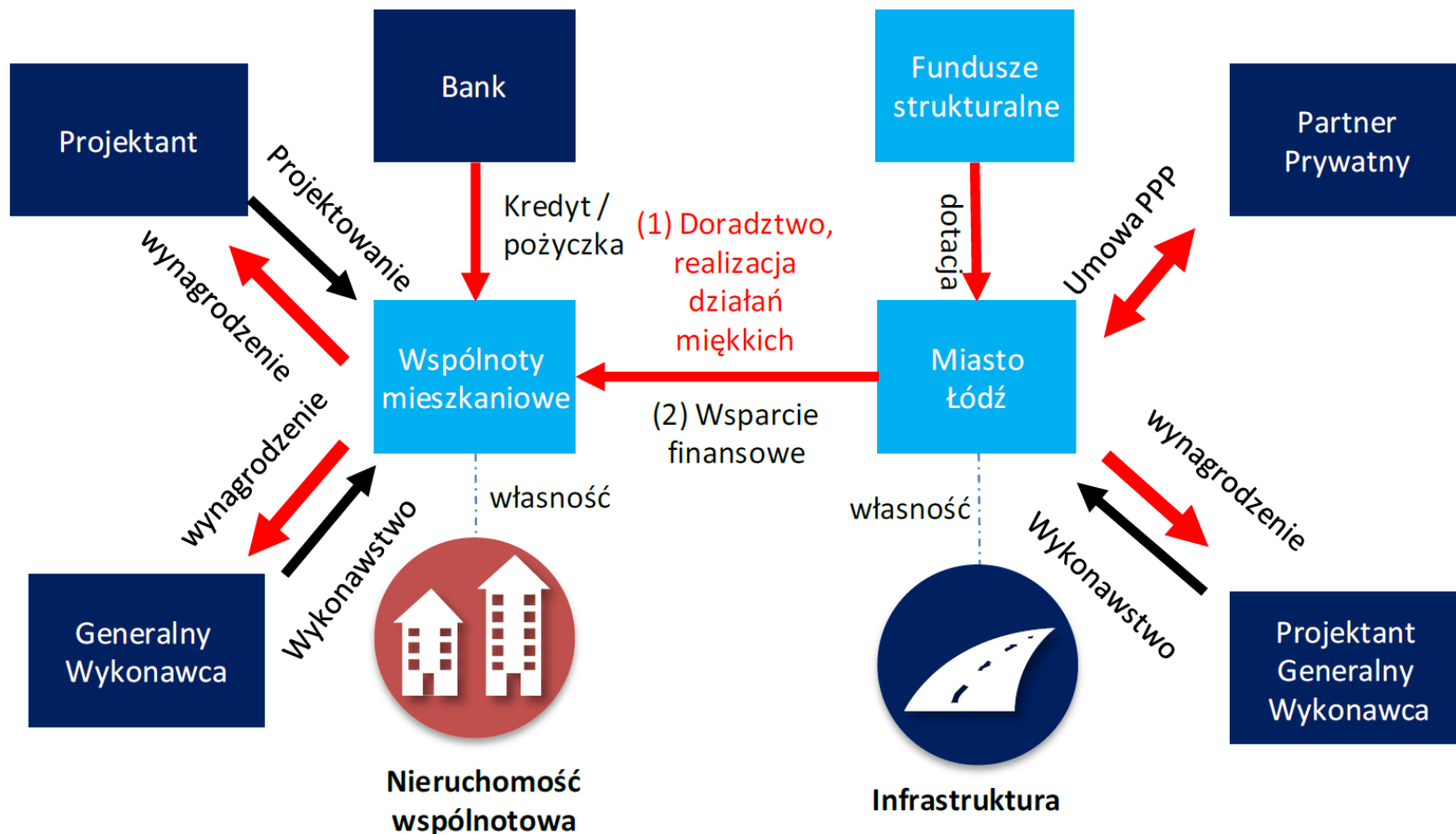
PARTNERSTWA w rewitalizacji - modele

Model 1: Wspólnota mieszkaniowa jako partner rewitalizacji:

1. Stosuje się, jeśli miasto realizuje działania rewitalizacyjne w obszarze, w którym znajduje się znaczna ilość budynków należących do wspólnot mieszkaniowych.
2. W obszarze tym miasto planuje realizację inwestycji miejskich (np. sieci, drogi, place) oraz wsparcie wspólnot w przygotowaniu i realizacji prac konserwatorskich i restauracyjnych należących do wspólnot budynków.
3. Miasto przygotowuje **programy wsparcia dla wspólnot mieszkaniowych** i zabezpiecza odpowiednie środki w budżecie.
4. Wsparcie miasta dla wspólnot mieszkaniowych odbywa się dwutorowo:
 - doradztwo i realizacja działań tzw. miękkich, zmierzających do zachęcenia wspólnoty do podejmowania działań inwestycyjnych z własnych środków
 - ewentualne wsparcie finansowe (tam gdzie jest to możliwe i zgodne z prawem).

PARTNERSTWA w rewitalizacji - modele

Partnerstwo ze wspólnotą mieszkaniową – etap przygotowania

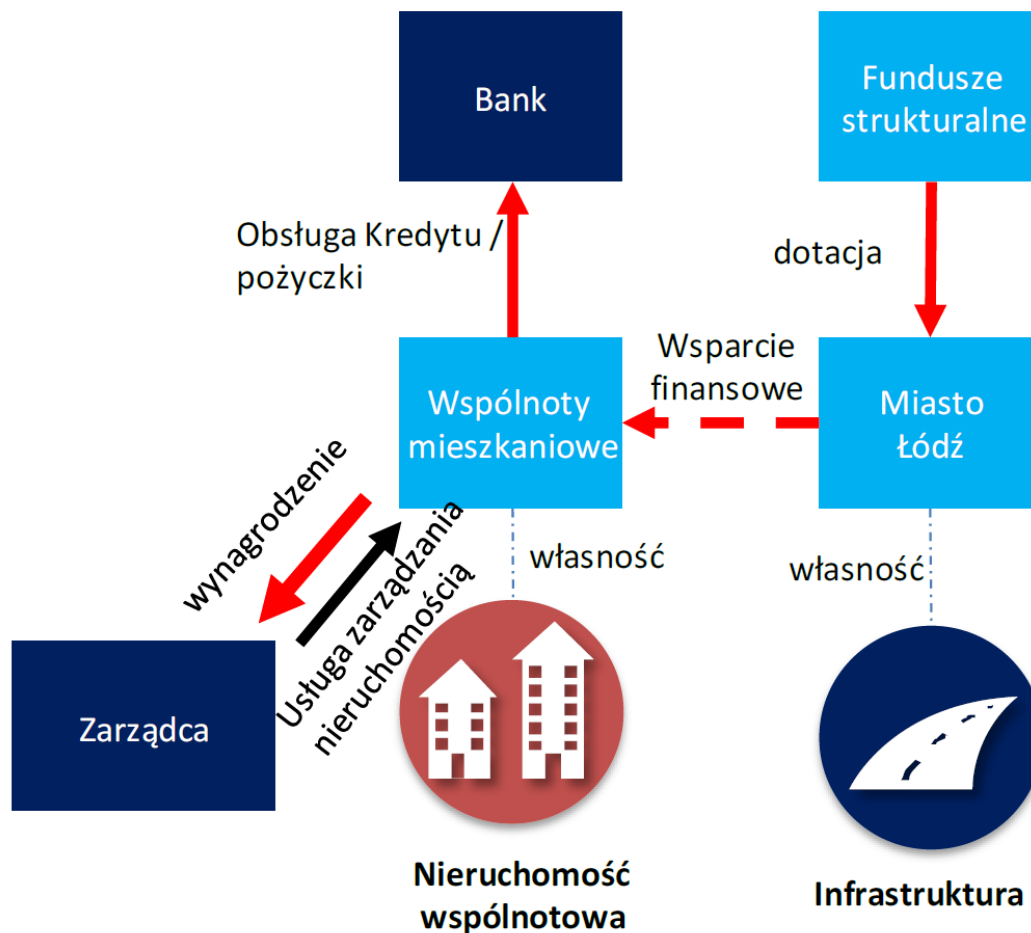
PARTNERSTWA w rewitalizacji - modele

5. Wspólnoty mieszkaniowe przystępując do programów wsparcia muszą zapewnić współfinansowanie ze środków własnych członków wspólnoty lub/i kredytu bankowego, ewentualnie innych źródeł, takich jak dotacje pozyskane bezpośrednio przez wspólnoty, sprzedaż lokali w ramach części wspólnych.
6. Miasto pozyskuje finansowanie na część publiczną – o ile to możliwe ze środków zewnętrznych, np. bezzwrotnych z funduszy Unii Europejskiej lub kapitału prywatnego w formule umów partnerstwa publiczno-prywatnego.
7. Wspólnoty mieszkaniowe realizują remont/inwestycje samodzielnie lub z udziałem Miasta. Miasto równolegle może przeprowadzać inwestycje w zakresie miejskich projektów infrastrukturalnych, takich jak np. modernizacja ulicy i towarzysząca jej wymiana infrastruktury podziemnej wraz odwodnieniem budynków sąsiadujących wspólnot mieszkaniowych

PRZYKŁAD: odnowienie elewacji budynków przy ul. Ogarnej w Gdańsku, gdzie wspólnoty wykonały na elewacji prace czyszczenia, uzupełnienia ubytków, wymiany parapetów i okien, natomiast Miasto sfinansowało dekorację artystyczną elewacji.

PARTNERSTWA w rewitalizacji - modele

Partnerstwo ze wspólnotą mieszkaniową – etap realizacji

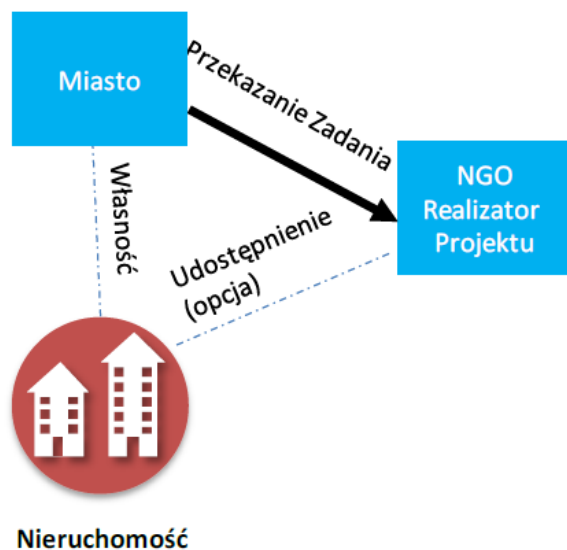
PARTNERSTWA w rewitalizacji - modele

Model 8: Rewitalizacja w partnerstwie z organizacją pozarządową:

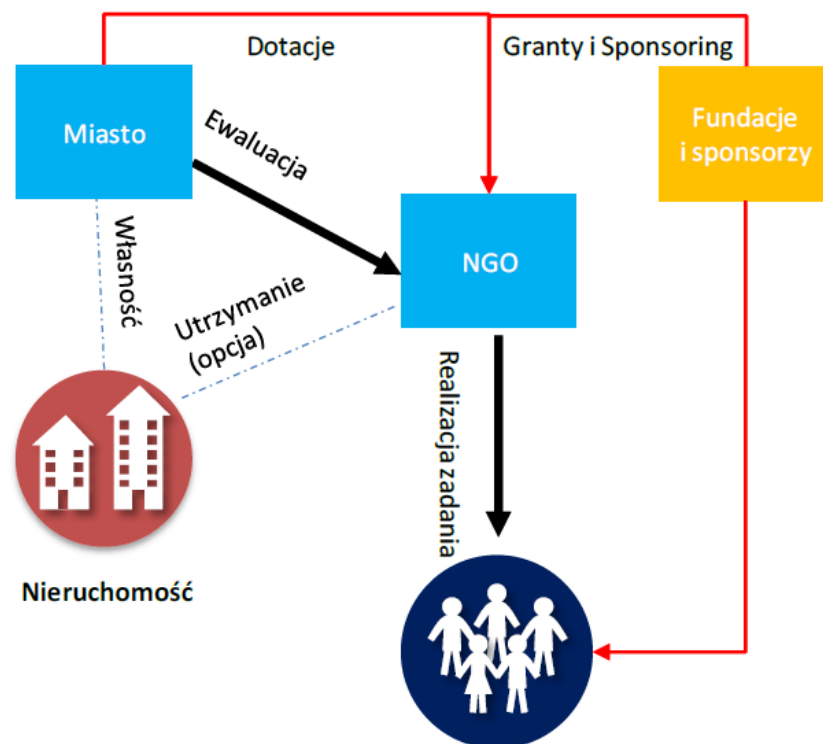
- Adresatami przedstawionego modelu rewitalizacji są przede wszystkim organizacje pozarządowe, którym gmina powierzy wykonane określonych zadań publicznych na zasadzie umowy wieloletniej (kontraktu).
- W przypadku występowania w modelu Operatora Projektu, adresatami będą także nieformalne grupy mieszkańców, które będą bezpośrednio angażowane przez Operatora do realizacji projektów.
- Docelowymi adresatami modelu będą także przedstawiciele społeczności lokalnej, indywidualni przedsiębiorcy, osoby wymagające wsparcia i osoby aktywne, które zostaną włączone w proces wykonywania tych zadań przez Operatora.

PARTNERSTWA w rewitalizacji - modele

MODEL 8 – faza przygotowania i realizacji

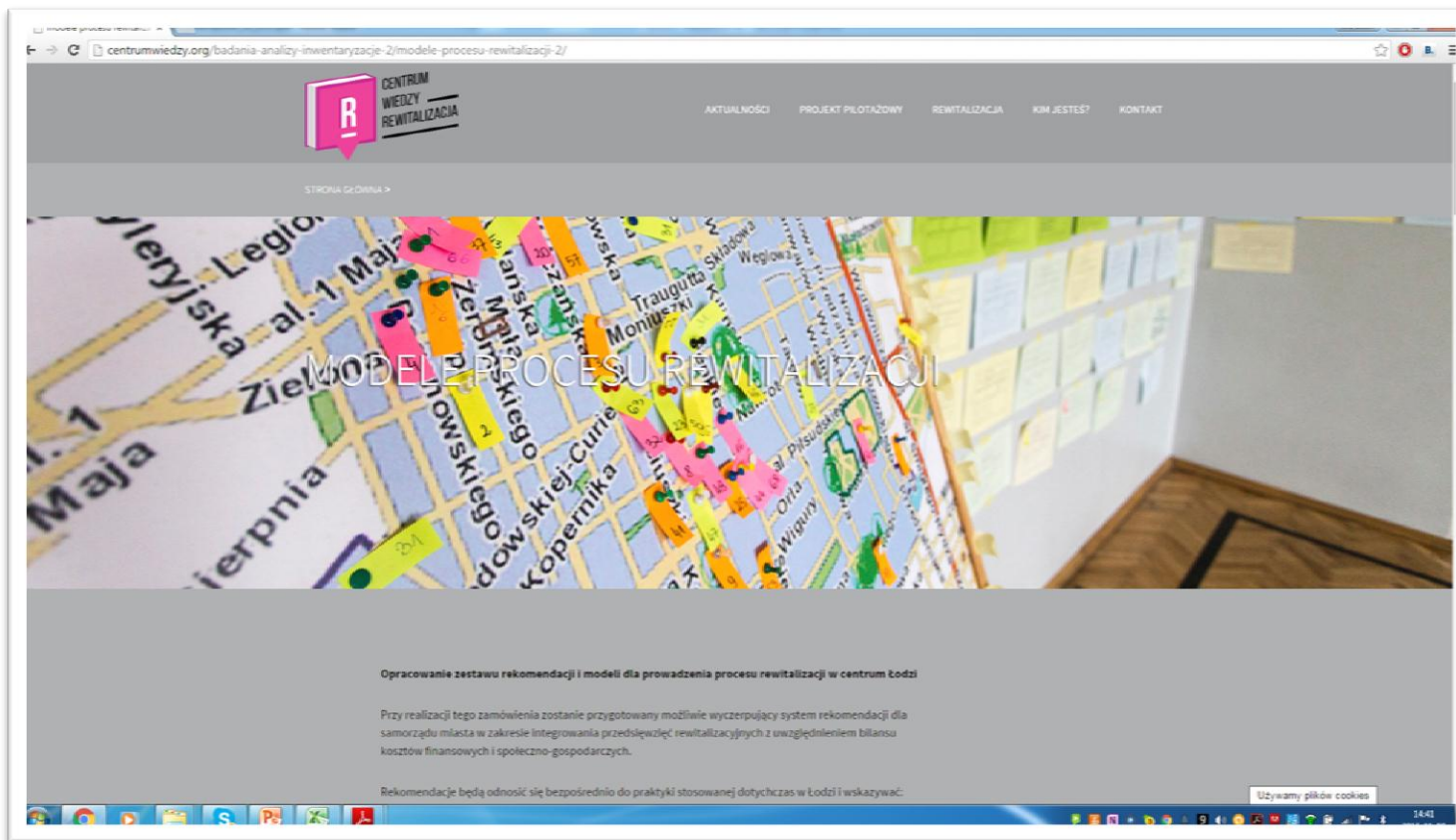

MODEL 8 – faza operacyjna

Gdzie znaleźć inne modele partnerstw?

<http://centrumwiedzy.org/badania-analizy-inwentaryzacje-2/modele-procesu-rewitalizacji-2/>

Zapraszam na część warsztatową!

Dziękuję za uwagę!